

інститутів та цінностей. Тобто творче сприйняття, розуміння змісту і значення загальносвітової юридичної традиції повинне лежати в основі запозичення з цього досвіду всього необхідного для ефективних змін української соціально-правової дійсності.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Удовика Л.Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір: монографія. Харків: Право, 2011. 552 с.

3. Недюха М.П. Правова ідеологія українського суспільства: монографія. Київ: МП «Леся», 2012. 400 с.

4. Калюжний Р.А. Правова ідеологія як фундаментальний чинник становлення в Україні правової держави та громадянського суспільства. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1(1). С. 110-119.

УДК 358.3(043.2):569

Кельман М.С., д.ю.н., професор,
Національний університет «Львівська політехніка»

Кельман Л.М., к.ю.н., доцент,
Західно-український центр первинної
професійної підготовки поліцейських

Кельман Р.М., студент,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

МЕТОДИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА КОРУПЦІОГЕННІСТЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Президент України Володимир Зеленський розповів, що чинна влада нині бореться з корупцією, але це тривалий процес. Про це він сказав в інтерв'ю виданню The Times of Israel, передає Цензор.НЕТ із посиланням на УНІАН.

В. Зеленський нагадав, що нині проходить реформа прокуратури - були звільнені декілька тисяч прокурорів, сотні мають пройти повторну кваліфікацію. «По-друге, зараз ми ухвалюємо закони про реформування служб безпеки. Знову ж таки, це довгий процес», - пояснив він.

Також глава держави розповів про проблеми в судовій системі України і нагадав про старт роботи Вищого антикорупційного суду. «Це довга битва. Але, коли у нас будуть ці сильні інститути, ми припинимо всю корупцію», - сказав він [Джерело: <https://censor.net.ua/ua/n3170715>].

Тому, видається, цілком логічним є те, що масштабна корупційна складова у нашій державі, зокрема й у секторі державотворення та правотворення вимагає адекватних системних заходів її подолання [1].

Серед таких системних правотворчих заходів, на наше переконання, необхідно запровадити оцінку нормативно-правових актів на корупціогенність, оскільки однією зі сфер, в якій корупція започатковує своє значне поширення, є законодавство. Правова наука і практика проектують цей феномен на розроблення механізмів, які спрямовані на протидію корупції. Одним із таких невітлених механізмів подолання корупційності на сучасному етапі є оцінка нормативно-правових актів та їх проектів на застосовувану в них неоднозначність трактувань окремих положень, які проникають у юридичні норми на етапі законотворення. Завдяки лобіюванню питань окремими олігархічними групами, а також через значну політизацію проблем з метою зневиразнення чіткості і однозначності викладу норми законодавства, як і невміння побачити в ній прихований зміст бінарного тлумачення.

Розробляючи концепцію антикорупційної експертизи у більш широкому теоретичному аспекті, автори передбачають отримання об'єктивної наукової оцінки кожного проекту нормативно-правового акта з точки зору його впливу на криміногенну ситуацію [2, 3, 4].

Оцінка нормативно-правового акта на корупціогенність являє собою оцінку нормативно-правового акта, у тому числі на відповідність антикорупційним вимогам, з метою виявлення корупційних факторів (неоднозначних норм, прихованих дефектів, zdeформованих правових форм), котрі можуть сприяти корупційним проявам при правозастосуванні та розробці рекомендацій щодо їх запобігання.

Оцінка нормативно-правових актів на корупціогенність пов'язана зі значними затратами часових, матеріальних і кадрових ресурсів. Зрозуміло, що така оцінка повинна здійснюватися не тільки на стадії підготовки нормативно-правових актів, але і на стадії їхнього прийняття, а також на стадії реалізації за результатами моніторингу їх застосування. Тільки такий підхід дозволить знизити загальну «корупціогенність» законодавства.

Оцінити усі нормативно-правові акти на корупціогенність є проблематично. На порядку денному актуалізується розроблення критеріїв визначення законотворчих хиб нормативно-правових актів, у яких найбільш вірогідно закладені корупціогенні норми. Найбільш високий корупціогенний потенціал мають нормативно-правові акти у публічних галузях (адміністративне, фінансове, митне), особливо у випадках, коли такими актами передбачена регламентація відносин, агентами у яких виступають чиновники, а контрагентами – громадяни та організації.

В економічній сфері найбільш вірогідними джерелами корупції є: антимонопольне, податкове, митне законодавство, законодавство про банкрутство. Звісно, зазначений перелік не є вичерпним і може бути розширеним, перш за все, за рахунок нормативно-правових актів, які

регламентують відносини, що пов'язані з розподілом бюджетних коштів. До переліку потенційних джерел корупції слід включити законодавство про закупівлі для державних і муніципальних потреб.

Прискіпливої уваги потребує законодавство, яке регламентує надання безоплатної державної допомоги, зокрема, у сфері освіти, у законодавстві про соціальне забезпечення (пільги, субсидії).

Недосконалість норм корпоративного законодавства призводить до виникнення такого негативного фактору соціально-економічного життя, як рейдерство, що супроводжується корупційними проявами [6].

Оцінка нормативно-правового акта на корупціогенність, як і будь-який інший вид діяльності передбачає застосування відповідної сукупності (системи) прийомів і операцій, котрі призводять до одержання бажаного результату. У більш ширшому розумінні мета оцінки нормативно-правового акту полягає у нейтралізації його корупціогенності. З цією метою особливою дієвістю наділена наукова правознавча методологія.

Для досягнення мети оцінки нормативно-правових актів на корупціогенність у якості базового може використовуватися логічний метод пізнання – аналіз (метод пізнання, в основу якого покладені потреби і способи роз'єднання системи на її складові елементи). Під нормативним аналізом може розумітися сукупність операцій з пізнання правових явищ, які спрямовані на напрацювання правового вирішення соціальних проблем, алгоритму поведінки осіб у правовій ситуації. Мета нормативного аналізу полягає у подоланні алогізмів тлумачення нормативно-правового акта або його проекту.

За «інформаційну основу» аналізу законодавства на першому плані постають методи випереджальної інформації. Їх застосування дає оптимальний результат на підготовчому етапі проведення оцінки нормативно-правового акта на корупціогенність.

Крім особливостей знання розвитку суспільних відносин у тій чи іншій сфері і крім власних знань та особливого досвіду експерта, існує інша інформація. Цю інформацію умовно можна поділити на офіційну і неофіційну, яка здатна неоднозначно трактуватися у процесі правозастосування. У такому випадку до дії методу вилучення випереджальної інформації додається ще і дія герменевтичного методу. Він полягає у з'ясуванні значення окремих термінопонять, які почасти є неоднозначними, що і призводить до подвійного тлумачення тексту або спотворення викладу. У зв'язку із застосуванням герменевтичного методу сфера аналізу законодавчих прийомів тісно пов'язана ще з одним із дієвих методів, які логічно тісно пов'язані із соціологічним підходом до оцінки дискурсу права.

Застосування соціологічного методу у діяльності з оцінки нормативно-правового акта на корупціогенність обумовлено необхідністю

виявлення інформації про сприйняття населенням державної політики, в тому числі у сфері нормотворчості. Власне, соціологічне дослідження спрямоване на виявлення громадської думки з приводу ефективності чинних чи запропонованих положень.

У ході оцінки нормативно-правового акта на корупціогенність виникає потреба у застосуванні методу функціонального аналізу. Застосування цього методу обумовлено тим, що положення в більшості правових актів застосовуються і приводяться до виконання відповідними публічними органами або органами, спеціально створеними для застосування цих норм. Даний метод активно співвідноситься із діяльнісним методом оцінки правової норми, адже від того, як функціонують зазначені органи, залежить ефективність втілення відповідних нормативно-правових актів.

Результати функціонального, діяльнісного аналізу дозволяють визначити недоліки у діях влади, наявність дублювання повноважень, недостатність засобів для нормального функціонування, а також інші важливі оцінки нормативно-правових актів на корупціогенність.

Важливим методом, який застосовується при оцінці нормативно-правових актів на корупціогенність, є метод екстраполяції. У статистиці – метод поширення кількісних характеристик і висновків, одержаних у результаті вивчення соціально-економічних явищ та процесів досліджуваної сукупності на іншу однорідну сукупність та інший час [5]. На наше переконання, це передумова побудови нового звання в усіх сферах науки. Метод екстраполяції знаходить свій вияв в аналітичній роботі, прогнозуванні. Застосування екстраполяції дозволить визначити, до яких корупційних стратегій можуть призвести недоліки нормативно-правового акта, а також визначити можливі корупційні прояви.

Використання системного аналізу у діяльності з оцінки нормативно-правового акта на корупціогенність обумовлено необхідністю обліку системних зв'язків окремих норм, положень, поєднаних у межах нормативно-правового акта, який аналізується. Під системним аналізом розуміється сукупність методів і засобів, які використовуються при дослідженні складних об'єктів, перш за все методів вироблення прийняття і обґрунтування рішень при утворенні та управлінні соціальними системами. Широке використання у зазначеній діяльності має метод експертних оцінок.

Компетентні оцінки спеціалістів на сьогодні є надійною основою прогнозування ефективності конкретних норм права, стану законності, спрямованості правової свідомості населення, його політичної і правової активності, проникнення науки до інших актуальних проблем загальнотеоретичного правознавства. Професійність експертів має дуже велике значення при оцінці нормативно-правових актів та їх проектів на корупціогенність. Статистичні методи визначають сукупність прийомів

оброблення кількісної інформації про об'єкт оцінки на корупціогенність. Використання методів цієї групи доцільне на заключній стадії оцінки нормативно-правових актів та їх проектів на корупціогенність.

На наше глибоке переконання, зазначені методи і критерії діяльності з оцінки нормативно-правових актів на корупціогенність можуть бути використанні при удосконаленні механізму антикорупційної експертизи нормативно-правових актів у сфері державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції.

Література

1. Постанова КМ України від 25 квітня 2015 р. № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки».

2. Наказ Міністерства юстиції України від 23 червня 2010 р. № 1380/5 «Про затвердження методології проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів».

3. Наказ Мін'юсту від 18 березня 2015 р. № 383/5 «Деякі питання проведення антикорупційної експертизи».

4. Тренінг у Національному агентстві з питань запобігання корупції «Антикорупційна експертиза як складова моніторингу нормативно-правових актів». Київ, 30 червня 2016 р.

5. Сучасний тлумачний словник української мови 100000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічницького. Харків: ВД «Школа», 2008. 1008 с.

6. Берлач Ю.А. Рейдерство як загроза національної політики України. Форум права. 2012. № 3. С. 27-31.

УДК 343.3/.7. 343.4(043.2)

Корчак Я.О., аспірант,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ст. 159-1 КК України)

Одним із важливих питань формування громадянського суспільства та реалізації права громадян на керування державою є забезпечення діяльності політичних партій та їх фінансування.

У Положенні про правове регулювання діяльності політичних партій прийнятих Венеціанською Комісією 15–16 жовтня 2010 року (пункти 17 і 217) сформовані імперативні приписи, зокрема: «будь-які обмеження, що накладаються на права політичних партій, повинні бути відповідні конкретній переслідуюваній меті і бути дієвими саме для її досягнення;